

Regeringens beslut om kärnbränsleförvaret är överklagat

Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner, MKG, m.fl. har den 27 april skickat in en begäran om rättsprövning av regeringens kärnbränsleförvarsbeslut till Högsta förvaltningsdomstolen. Regeringens beslut fattades den 27 januari 2022 och föreningarna anser att beslutet strider mot miljöbalkens rättsregler och bygger på felaktiga bedömningar. Föreningarna menar att de kvarstående osäkerheterna rörande den långsiktiga strålsäkerheten är allt för stora.

Den 27 januari 2022 godkände klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S) ansökan från 2011 om att få bygga ett kärnbränsleförvar vid Forsmarks kärnkraftverk och en inkapslingsanläggning, Clink, vid Oskarshamns kärnkraftverk. Regeringen gav i och med beslutet tillåtighet enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen. Den 27 april skickade föreningarna Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner,

Fältbiologerna, Naturskyddsföreningen Uppsala län, Naturskyddsföreningen Östhammar och Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, in en ansökan till Högsta förvaltningsdomstolen med en begäran om rättsprövning av regeringens beslut.

Föreningarna yrkar att besluten i första hand upphävs, i andra hand upphävs och återförvisas till regeringen. Föreningarna skriver bl.a. följande:

”Regeringens tillåtighetsbeslut är inte förenligt med miljöbalken eftersom de kvarstående osäkerheterna är alltför stora beträffande den ansökta anläggningens förmåga att hålla människor och miljön säkra från farliga stråldoser under den mycket långt utsträckta tidsperiod det är frågan om. Sökanden har inte kunnat visa att den sökta verksamheten kan klara av kraven som följer av de allmänna

Fortsättning på sid 2.

SSM skär ner MKG:s medel kraftigt – ger pengar till kärnkraftsfrämjare

Den 13 april beslutade Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, om fördelningen av de statliga budgetmedel som kan ges som stöd till ideella miljöorganisationer för att arbeta med kärnavfallsfrågor under 2022. Totalt finns 3 miljoner kronor att fördela. Nytt för i år är att SSM beviljat 500 000 kr till tre kärnkraftsfrämjande föreningar som tillsammans sökt medel. Det betyder att SSM sänker medlen till Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, som i år arbetar med mindre resurser än då stödet ursprungligen kom till, år 2005. MKG, liksom Kärnavfallsrådet, har under de senaste åren efterfrågat att medel återigen ska ges ur kärnavfallsfonden till ideella organisationer. Detta för att skapa en trygg och långsiktig finansiering, något som 2022 ännu inte är uppnått utan istället förvärrats av SSM:s fördelning av medel.

Mellan åren 2005 och 2017 kunde miljöorganisationer enligt finansieringslagstiftningen för kärnavfall erhålla medel från kärnavfallsfonden för att aktivt vara med i samråd och prövning av kärnbränsleförvarsansökan. Stödet hade en sluttid och avslutades i början av

2017. Därefter har regeringen beslutat om att tillföra medel ur statsbudgeten till miljöorganisationernas arbete med kärnavfallsfrågor.

Regeringens rådgivande vetenskapliga organ Kärnavfallsrådet skickade 2018 in en skrivelse till regeringen med

förslaget att ett långsiktigt finansiellt stöd åt miljöorganisationer åter skulle komma från kärnavfallsfonden. Även Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, har önskat detta. Den 22 juni 2021 tog regeringen beslut om att

Fortsättning på sid 4.

Fortsättning på: "Regeringens beslut om..."

hänsynsreglerna jämfört med riskkriteriet i 5 § SSM:s föreskrifter i SSMFS 2008:37. Ansökan med kompletteringar når inte upp till beviskraven sett tillsammans med kunskapskravet och försiktighetsprincipen i andra kap. miljöbalken."

Föreningarna ser att sökande, kärnavfallsbolaget SKB, inte tillfört någon ny information som uppfyller de krav som mark- och miljödomstolens i januari 2018 ställde i domstolens yttrande till regeringen om kompletteringsbehov. Den information som kärnavfallsbolaget tillförde regeringsprövningen våren 2019 var endast en upprepning av tidigare information och ställningstaganden. Detta betyder att regeringen tog sina beslut utan hänsyn till betydande

vetenskapliga brister.

Regeringen bygger besluten helt på det Strålsäkerhetsmyndigheten SSM framfört i regeringens miljöprövning. Myndigheten har en helhetssyn som betyder att även om kopparkapseln, som är förvarets viktigaste skyddsbarriär för att förhindra att radioaktiva ämnen når människa och miljö i hundratusentals år, inte fungerar som tänkt finns det två andra barriärer som kan fungera. Men föreningarna menar att det inte är visat att lerbufferten runt kapseln eller att tunnlarna som är en del av bergbarriären kommer att fungera som tänkt. Eftersom det finns en betydande vetenskaplig kritik mot att använda koppar som kapselmateriäl har inte SSM och därmed inte heller regeringen i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till kunskapskravet eller

försiktighetsprincipen såsom miljöbalken föreskriver.

Eftersom vetenskapen fortsätter att arbeta oberoende av politiska beslut är det troligt att det av regeringen godkända projektet kommer att stoppas i framtiden. Risken för att pengarna som behövs för att bygga ett verkligt säkert förvar förslösas på fel teknik är tydlig. När det visar sig att projektet inte kan fullföljas måste fokus snarast läggas på att både utreda alternativa kapselmateriäl och att snabbt utreda förutsättningarna för att i stället använda förvarsmetoden djupa borrhål med deponering av det använda kärnbränslet på mellan 3-5 km djup. Metoden kan bli miljömässigt säkrare, ger mindre risker för intrång och kan dessutom var mindre kostsam än förvaring i gruvgångar som i kärnkraftindustrins metod.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Mark- och miljödomstolen planerar huvudförhandling om SFR 2 i slutet av 2022

Under 2022 fortsätter prövningen av ett nytt förvar för kortlivat radioaktivt rivningsavfall, SFR 2 (i anslutning till det befintliga förvaret för kortlivat driftsavfall, SFR). Regeringen godkände förvaret i december 2021 och nu återstår mark- och miljödomstolens tillstånd med ev. villkor. Om tidsplanen håller kan huvudförhandlingen i domstolen ske den 29 november till 1 december. En av Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner och Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, viktigaste synpunkter till domstolen är att det feldeponerade historiska avfallet som är deponerat i SFR måste tas ut innan ett tillstånd kan ges för en tillbyggnad. Strålsäkerhetsmyndigheten SSM fortsätter parallellt med prövningen enligt kärntekniklagen.

Det nuvarande förvaret för kortlivat radioaktivt driftsavfall från kärnkraften, SFR, finns under havsbotten utanför Forsmarks kärnkraftverk. SFR 2 är ett nytt förvar för kortlivat radioaktivt avfall från rivning av reaktorer, och förvaret ska enligt industrins planer byggas under det gamla.

Regeringen beslutade att ge tillåtelse enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen för SFR och SFR 2 den 22 december 2021 och nu pågår den fortsatta prövningen i mark- och miljödomstolen för att ge ett tillstånd med villkor. Parallellt pågår Strålsäkerhetsmyndigheten SSM:s stegvisa prövning enligt kärntekniklagen.

Senast i domstolsprövningen har en rad olika remissinstanser skickat in sina synpunkter på kärnavfallsbolagets SKB:s slutliga yrkanden och förslag på villkor som lämnades in i slutet av mars.

Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner och MKG skickade in ett yttrande den 15 juni. Föreningarna har tidigare framfört att det inte är visat att SFR och SFR 2 blir säkra nog. Förvaren kan börja läcka ut radioaktiva ämnen i Öregrundsgrepen utanför Forsmark snabbare än tänkt, kanske redan inom 50 till 100 år efter förslutning. Förutom denna viktiga synpunkt lyfter föreningarna i sitt yttrande att det feldeponerade historiska kärnavfallet i SFR ska tas upp innan tillstånd ges. För 10 år sedan upptäcktes att knappt 3 000 avfallstunnor med historiskt radioaktivt avfall felaktigt deponerats i SFR. Sedan slutet av 2020 är kärnavfallsbolaget SKB och SSM överens om att avfallet bör tas upp innan SFR 2. Föreningarna vill att denna fråga hanteras fullgott i tillstånds- och villkorsprövningen och anser att tillstånd till att påbörja bygget av SFR

2 inte bör beviljas innan de felaktiga containrarna är bortförda från SFR.

Anmärkningsvärt nog tar tyvärr inte Strålsäkerhetsmyndigheten upp det feldeponerade avfallet i det yttrande som myndigheten lämnat till domstolen. Dessutom anser SSM att strålsäkerhetsfrågor inte ska ingå i villkorsprövningen.

Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Uppsala län har också yttrat sig och lyfter lokala miljöfrågor.

Samtliga yttrande yttranden finns att ladda ner på MKG:s hemsida. Enligt domstolens tidsplan från 2 maj väntas SKB i nästa steg att kommentera de inkomna synpunkterna. Om allt går enligt plan väntas en huvudförhandling ske den 29 november till 1 december i mark- och miljödomstolens egna lokaler i Nacka kommun.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

SSM och MKG kräver förbättrat kylsystem i ett utökat Clab – Miljödomstolen beslutar om provotid

Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt höll en huvudförhandling i Oskarshamn den 24-25 maj i miljöprövningen av en utökad lagring av mellanlagret för använt kärnbränsle, Clab från 8 000 ton till 11 000 ton. På huvudförhandlingen behandlades bl.a. frågan om ett förbättrat kylsystem ska vara med i ett tillstånd, något som Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, och MKG vill. Den 22 juni gav domstolen tillstånd med villkor och kärnavfallsbolaget SKB för en provotid på två år för denna fråga för att bolaget ska kunna ta fram ett underlag för den bästa kylningen. Parallellt pågår prövningen av Clab-ansökan enligt kärntekniklagen, där SSM har underkänt kärnavfallsbolagets preliminära säkerhetsanalys PSAR eftersom förbättrad kylning saknades. Bolaget och myndigheten diskuterar en väg framåt i dialogmöten.

Mark- och miljödomstolen beslutade den 19 april trots den kvarstående konflikten mellan kärnavfallsbolaget, SKB, och Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, att kungöra huvudförhandlingen för villkorsprövningen av tillståndet att utöka kapaciteten i Clab. Förhandlingen hölls den 24-25 maj i Oskarshamn. Konflikten rörde att kärnavfallsbolaget inte vill ha med att en förbättrad kylning för Clab i denna prövning. Innan huvudförhandlingen ombads SKB lämna in förslag till utformning av utredningsvillkor i kylfrågan och bolaget ansåg att den skulle kunna hanteras i en provotid

kopplat till ett tillstånd.

Under huvudförhandlingen diskuterades olika lösningar för att förbättra kylningen av Clab och en provotid på två år nämndes för att kärnavfallsbolaget skulle kunna ta fram ett underlag. Den 22 juni meddelade domstolen en deldom och gav tillstånd till ökad mängd använt kärnbränsle i Clab med villkor, bland annat just en provotid på 2 år för den förbättrade kylningen. Att domen kallas deldom beror på att ansökan om ett utökat Clab är en del av det stora målet om tillstånd för kärnbränsleförvaret som hanteras separat.

Bolaget fick även ett verkställighetsförordnande som betyder att mer bränsle får mellanlagras även om domstolens beslut överklagas.

Samtidigt prövas ansökan hos SSM enligt kärntekniklagen. Den 20 maj, dvs innan huvudförhandlingen, meddelade myndigheten att den inte godkände kärnavfallsbolaget SKB:s preliminära säkerhetsredovisning, PSAR, och det med anledning av att SKB inte hade med ett förbättrat kylsystem i sin analys. SSM fortsätter att ha dialogmöten med SKB för att diskutera frågan om kylningen.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Regeringsbeslut om och Riksgäldens arbete med ekonomiska säkerheter för kärnavfallet

Regeringen beslutade den 22 juni att godkänna kärnkraftsindustrins föreslagna ekonomiska säkerheter för att hantera riskerna i finansieringssystemet för kärnavfall. Beslutet följde Riksgäldens yttrande över förslagen. Säkerheterna består av borgensförbindelser för respektive kraftbolag och utgår ifrån de bestämda avgifter som kärnkraftsindustrin ska betala till kärnavfallsfonden. Riksgälden rapporterade den 28 april till regeringen om det finansiella läget för kärnavfallssystemet och gör även fortsättningsvis det i en rapport varje kvartal.

Regeringen beslutade den 27 januari om de avgifter som kärnkraftsindustrin betalar till kärnavfallsfonden under 2022-2023 samt de finansiella säkerheter som industrin ska garantera för de osäkerheter som finns rörande framtida betalningar och utgifter. Avgifterna blev ungefär som tidigare men den ekonomiska säkerheten som benämns kompletteringsbeloppet höjdes kraftigt. Dessa säkerheter ska garantera att det finns pengar tillgängliga för oförutsedda händelser och enligt den ändrade lagstiftningen

ska fler osäkerheter täckas in. Baserat på förslag från kärnkraftsindustrin, som också Riksgälden har yttrat sig över, har regeringen den 22 juni tagit beslut om säkerheter i form av borgensförbindelser för respektive kraftbolag. Borgensförbindelserna är utformade såsom för egen skuld, i nominella belopp och obegränsade i tid.

Tidigare i vår, den 28 april, redovisade Riksgälden ett regeringsuppdrag att ge en samlad bild av finansieringssystemet för omhändertagande av kärntekniska

restprodukter. Riksgälden kommer i fortsättningen att göra en redovisning för varje kvartal. Den första kvartalsrapporten för 2022, daterad 24 maj visar att kärnavfallsavgifterna borde öka med 1,1 öre och säkerheterna med 4,4 miljarder. Riksgäldens omvärldsbevakning och granskningar av avgiftsnivåer är viktig för att begränsa risken för att staten och framtida skattebetalare måste stå för industrins kostnader.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Fortsättning på: "SSM skär ner MKG:s medel.."

genomföra en utredning om framtiden för både kommuners och organisationers arbete med kärnavfallsfrågor. Tanken var att denna utredning skulle vara klar den 28 februari, men den är fortfarande inte offentliggjord. Därmed är det oklart om fortsatt finansiering kommer att finnas för 2023.

I stället för hopp om långsiktig finansiering fick MKG beskedet från SSM i mitten av april att föreningen för år 2022 får 1 850 000 i stöd vilket är betydligt lägre än föregående år då föreningen fick 2 200 000 kr. SSM har i stället lämnat stöd till de tre kärnkraftsfrämjande ideella föreningarna Ekomodernisterna, Sveriges Kärntechniska sällskap (SKS) och Women in Nuclear som i januari sökte stöd under Ekomodernisternas flagg. Det visade sig att Ekomodernisternas ansökan först inte uppfyllde kraven

och SSM därför hjälpte till så att en ny förening skapades som heter Kvalitativ Kärnkraftinformation (KKI), och som SSM sedan kunde bevilja 500 000 kr till. KKI lämnade in ansökan den 18 mars, två månader efter att ansökningstiden för stöd gått ut. MKG har överklagat beslutet.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Notiser

MKG vill avslå SKB:s begäran om att flytta gölgrödor

Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner och MKG skickade den 20 april in ett yttrande över kärnavfallsbolagets SKB:s begäran om deldom i målet som rör överklagan av artskyddsdispensen i Forsmark. Bolaget vill kunna fånga och flytta gölgrödor och större vattensalamandrar innan ett tillstånd enligt miljöbalken erhålls för kärnbränsleförvaret. Föreningarna däremot yrkar att begäran avslås för att undvika att störa arterna i onödan eftersom arterna ändå flyttar in i de konstgjorda ersättningsgölar kärnavfallsbolaget grävt.

Om den fortsatta processen för kärnbränsleförvaret

Kärnavfallsrådet arrangerade den 11 maj ett seminarium i Stockholm om några av de ämnen rådet behandlade i kunskapslägesrapporten för 2022. Dessutom ville rådet samla olika aktörer och få en gemensam bild av vad som utgör processen framåt för kärnbränsleförvaret efter regeringens beslut om tillåtlighet den 27 januari.

OKG kompletterar ansökan om ett utökat markförvar

Oskarshamns Kraftgrupp, OKG, har den 17 juni kompletterat ansökan om ett utökat markförvar vid Oskarshamns kärnkraftverk som ursprungligen lämnades in i slutet av förra året. OKG:s komplettering hanterar frågeställningar som Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, och Länsstyrelsen i Kalmar län rest, bl.a. med utvecklade beskrivningar av mellanlagret och en uppdaterad radiologisk konsekvensanalys. I kompletteringen hanterar företaget inte de frågeställningar som Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning MKG lyft.

Små reaktorer (SMR) kan skapa mer radioaktivt avfall

Det pågår forskning och utveckling i världen om hur små modulära reaktorer, SMR, eventuellt kan användas i ett framtida energisystem. Det finns även ett svenskt projekt med en liten blykyld reaktor. Amerikanska forskare visar nu i en studie att små reaktorer kan skapa mellan 2 till 30 gånger mer kärnavfall i jämförelse med avfall från traditionella reaktorer.

Kanada presenterar en alternativ KBS-metod

Kärnavfallsbolaget i Kanada, Nuclear Waste Management Organization (NWMO), med motsvarande uppdrag som kärnavfallsbolaget SKB, har länge arbetat för att genomföra kärnbränsleförvaring med SKB:s s.k. KBS-metod med cylindriska kopparkapslar omslutna av bentonitlera deponerade vertikalt i hål i golvet i deponeringstunnlar. Från mitten av 2010-talet började dock den kanadensiska metoden avvika, och kapsel, lerbuffert och deponeringsmetod ska vara helt annorlunda.

Beaconprojektet avslutades – MKG har lett arbetspaket om "civil society dissemination"

I EU-forskningsprojekt "Beacon" har det mellan 2017 och 2022 genomförts modelleringar och experiment för att undersöka om det går att förutsäga hur bentonitlera beter sig i en förvaringsmiljö för kärnavfall. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, har deltagit i projektet genom att informera om projektets arbete och resultat. Projektet avslutades med en workshop i London den 17-19 maj.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG är ett samarbete mellan Fältbiologerna, Jordens Vänner, Naturskyddsföreningen, Naturskyddsföreningen i Kalmar län, Naturskyddsföreningen i Skåne, Naturskyddsföreningen Uppsala län och Oss (Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar). MKG erhåller stöd via Strålsäkerhetsmyndigheten.

Fjällgatan 2, 413 17 Göteborg
Telefon: 031-711 00 92
E-post: info [at] mkg.se
<http://www.mkg.se>